

С Т А Н О В И Щ Е

за дисертационния труд на **Димитра Панделис Баила**,
редовен докторант по професионално направление
1.2. Педагогика /Предучилищна педагогика/ с обучение на английски език
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Тема на дисертационния труд:

**„Ролята на художествената литература за преодоляване на негативните емоции
при деца със и без специални образователни потребности“**

Научен ръководител:

доц. д-р Розалина Пламенова Енгелс-Критидис

Докторската дисертация на Димитра Баила на тема „Ролята на художествената литература за преодоляване на негативните емоции при деца със и без специални образователни потребности“ насочва вниманието към въпроса за безграничните образователни възможности на художествената литература, потърсени в плана на овладяването на емоционалната култура, и то в паралела между децата с типично развитие и децата със специални образователни потребности.

Поставяйки си за цел „да покаже как конкретно избрани детски литературни произведения, могат да бъдат използвани като средство и инструмент за развитие на позитивни емоционални нагласи и за намаляване на негативните емоции чрез трансформирането им в положителни“, дисертационният труд очертава значението на регулирането на емоциите за „оптималното функциониране и адаптация в дългосрочните резултати“.

Обоснована е ролята на литературата за цялостното психично развитие на децата и по-специално в процеса на преодоляване на техните негативни емоции. Богатството от литературни жанрове за деца е коментирано в контекста на потенциала му на ефективен

педагогически инструмент при деца *със* и *без* специални образователни потребности. Обърнато е внимание на персонажите на деца със специални потребности в детската литература, именно в педагогическия план на подходящото запознаване на 4-6-годишните с тях.

Успешно избран и ефективно приложен е изследователският набор от методи на проучването: Контролен лист за регулиране на емоциите - Emotion Regulation Checklist, по Shields и Cicchetti (1997); 2-5R: Въпросник за оценка на развитието и поведението при деца на 2-5 годишна възраст, по Kadesjo, Miniscalco, Hagberg, Haavisto & Gillberg (2017), и психолого-педагогическо наблюдение.

От практико-приложна гледна точка, един от най-значимите приноси на дисертационния труд е свързан с разработената образователна програма за трансформиране на негативните емоции в насърчение при деца от 4 до 6-годишна възраст чрез детската литература, едновременно насочена към типично развиващи се деца и отчитаща спецификата на деца със специални образователни потребности. Програмата се базира на четири специално подбрани литературни произведения и си поставя за цел „да помогне на децата да преживеят по-леко своите негативни емоции, като ги трансформира в положителни такива, но също така и да им помогне да намалят скритата причина за тези негативни емоции“.

Резултатите от проведеното изследване потвърждават водещата изследователска хипотеза, а именно, че „запознаването на децата чрез подходящи педагогически методи, съобразени с възрастта, с някои специално подбрани литературни произведения, би спомогнало за процеса на превръщане на негативните емоции на децата в положителни“. В частност е доказана и ефективността на образователната програма, както при деца с типично развитие, така и при деца със специални образователни потребности. Отчетени са известни трудности и специфики при децата със СОП, като са предложени някои конкретни адаптивни и дезадаптивни стратегии за регулиране на техните емоциите. Обърнато е внимание и на факта, че обучаването на деца със СОП „за управление на негативните емоции изисква специфични методи, подходящи за тяхната възраст и особености“.

Във формален план дисертацията обхваща въведение, седем глави, заключение, приноси, библиография и две приложения. Дисертационният труд е разработен в 248 страници, от които 14 страници библиография и 47 страници приложения. В текста са включени 20 таблици, 46 графики и 2 схеми. Библиографията съдържа 182 заглавия.

Авторефератът отговаря на структурата и съдържанието на дисертационния труд и го представя коректно.

Важно е също да се отбележи, че докторантката има три публикации по разработваната в дисертационния труд проблематика, една от които в съавторство с научния ръководител.

Дисертационният труд на Димитра Баила притежава качествата на докторска дисертация и дава принос към полето на предучилищното образование. Отчитайки научно-изследователската и практическата стойност на обсъждания дисертационен труд, давам своя положителен вот и предлагам на Уважаемото научно жури **на Димитра Панделис Баила да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по 1.2. Педагогика – Предучилищна педагогика.**

Изготвил:

доц. д-р Розалина Енгелс-Критидис

15.09.2019г.